

PIENI PYHÄVESI –YHDISTYS RY:N TOIMINTAKERTOMUS 2019 (Joitakin asioita vuodelta 2018 ja 2020)

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 9.3.2019 Liisa Sihvon kesäasunnolla, Sihvonniementie 110. Kokoukseen osallistui viisitoista (15) yhdistyksen jäsentä.

Vuosikokouksessa valittiin toimikaudelle 2019–2020: yhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi Liisa Sihvo (p. 0400 754 614), varapuheenjohtajaksi Lauri Sihvo (p. 050 550 0332), sihteeriksi Pirjo Mustonen (p. 045 348 8788) sekä hallituksen muiksi jäseniksi Seppo Sappinen (p. 040 825 6137), Petteri Vitikainen (p. 040 860 6719), Pasi Waaramäki (p. 0400 733 677), Lasse Nygrén (uusi jäsen, p. 0400 400 000) sekä rahastonhoitajaksi Martti Kalliala (p. 040 503 2070).

Toiminnantarkastajaksi valittiin Mirjami Sihvo, varalle Antti Mähönen.

PIENI PYHÄVESI -yhdistys ry perustettiin 17.7.2010. Yhdistyksen tarkoituksena on vaalia ja edistää Pienen Pyhäveden tilaa järven ja sen lähialueiden arvon ja elinkelpoisuuden säilyttämiseksi tulevillekin sukupolville sekä toimia ilmenevien epäkohtien korjaamiseksi. Kimmokkeen yhdistyksen perustamiselle antoi VT5 perusparannus, joka alkoi syksyllä 2009.

Hallituksen kokouksia oli vuoden 2019 aikana kolme (3). Jäseniä yhdistyksessä oli vuoden 2019 lopussa 54, uusia jäseniä 4. Jäsenmaksu oli ensimmäiselle perheenjäsenelle (”pääjäsen”) 20 euroa sekä muille saman ruokakunnan jäsenille 10 euroa. Lisäksi kerättiin vapaaehtoista kannatusmaksua 80 euroa ruoppausta varten.

Veroja yhdistys ei yleishyödyllisenä yhdistyksenä joutunut maksamaan vuodelta 2019.

Vuonna 2019 yhdistykselle perustettiin nettisivut (<https://pienipyhävesi.fi/>) yhdistyksen jäsenen Pekka Karvosen asiantuntemuksella. Tietosisällöstä ovat vastanneet hallituksen lisäksi Katri Sihvo-Jokitöyrä ja Titta Sihvo. Vuoden 2019 aikana yhdistykselle laadittiin tietosuojaseloste (15.08.2019) sekä esite.

Pääosa yhdistyksen resursseista painottui vuoden 2019 aikana Poitinjoen ruoppaukseen. Näissä merkeissä pidettiin Poitinjoella peräti kolmet talkoot. ”Pitäjän uutisissa” on aiheesta ollut kirjoituksia mm. 3.10.2019 otsikolla ”Poitinjoen ruoppaus loppusuoralla”.

Ruoppaus

Vuoden 2018 toimintakertomuksessa on kerrottu tarkemmin ruoppausta edeltänyt tapahtumien tai toimenpiteiden historia. Suunnitteluhan alkoi PIENI PYHÄVESI -yhdistys ry:n toimesta ja aloitteesta jo vuoden 2015 vuosikokouksessa. ELY:lle 6.2.2017 laadittu ruoppausilmoitus ei riittänyt, vaan ELY:n päätöksen mukaan jouduimme hakemaan ruoppaushankkeellemme vesioikeudellisen luvan Itä-Suomen aluehallintovirastolta. Heinäkuun lopussa 2018 yhdistyksellemme myönnettiin hakemuksemme mukainen lupa vesialueen ruoppaamiseen Pienellä Pyhävedellä Mäntyharjun kunnassa (Itä- Suomen aluehallintoviraston päätös 44/2018/2, ISAVI 7282/2017, 25.7.2018). Tästä päätöksestä ei kukaan enää valittanut, joten saatoimme siirtyä ruoppauksen käytännön toteutukseen. Ruoppauksen toteutuksen suunnittelusta ja lupaprosessista vastasi yhdistyksen hallitus yhdistyksen vuosikokouksen valtuuttamana. Yhdistyksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat hoitaneet ruoppauslupaan ja rahoitukseen liittyvän viranomaisasioinnin samoin kuin urakoitsijan palkkaamisen.

Ruoppaamisen tarkoituksena oli edistää veden virtausta ja vaihtumista Pienen Pyhäveden ja Pyhäveden välillä sekä samalla lieventää valtatie 5:n parantamistöiden aiheuttaman

vesistökuormituksen vaikutuksia sekä estää Pienen Pyhäveden laajempi rehevöityminen ja ”lammettuminen”. Lisäksi ruoppauksen avulla pyrittiin:

- ennallistamaan vanha, luontainen vesiväylä kulkukelpoiseksi ja siten helpottamaan vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden turvallista liikkumista perinteistä vesireittiä pitkin erityisesti matalan vedenkorkeuden aikana mm. Mäntyharjun taajamiin.
- siirtämään veneväylä kauemmaksi Poitinjoen ranta-asukkaiden uimapaikoista.
- edistämään kalojen liikkumista Pyhäveden ja Pienen Pyhäveden välillä.

Aluksi ruoppaus suunniteltiin toteutettavaksi jo marraskuussa 2018, jolloin alustavat ruoppaustarjoukset pyydettiin Jouko Pylkkäseltä ja Ilkka Lepältä. 10.11.2018 suoritettiin maastokatselmus ruoppausalueella kaivutyöyrittäjä Pylkkäsen kanssa (mukana Petteri Vitikainen, Lauri Sihvo ja Liisa Sihvo). Tällöin tarkistettiin mm. läjitysmaat ja kaivuutyön esteenä olevat puut. Petteri Vitikainen vastasi puiden kaadosta joulukuun 2018 puolivälin paikkeilla.

Pienen Pyhäveden ja Pyhäveden välinen salmi, nk. Poitinjoki ruopattiin kevättalvella 2019 pitkäpuomikaivinkoneella pohjoisen puoleisen rantaviivan suuntaisesti. Pitkäpuomikaivinkone ei ulottunut riittävän pitkälle Pyhäveden puolelle, joten ruoppausta jatkettiin 20-25 m matkalta kevään ja syksyn 2019 aikana tähän tarkoitukseen vuokratulla imuruoppaajalla talkootyönä. Näin väylä saatiin jatkumaan koko matkalle riittävän syväna veden virtauksen ja vaihtuvuuden edistämiseksi. Imuruoppaajan käyttöön saatiin ELY:ltä lupa.

Konekaivuun suoritti urakoitsija Jouko P Pylkkänen ja imuruoppaajan vuokrasi PW- Tools Oy Pasi Waaramäen organisoimana.

Läjitysmassat osoittautuivat kovaksi harmaasaveksi, joten ELY-keskuksen poikkeusluvalla niillä maisemoitiin matalat penkereet väylän pohjoisrannalle. Alueelta raivatut risut ja kaislikkojäte kuljetettiin ruoppausluvan mukaisille läjityspaikoille. Osa savimassasta siirrettiin jo kaivuun yhteydessä suoraan läjityspaikalle 2.

Ranta-aluetta on siistitty kolmissa hallituksen organisoimissa talkoissa (26.1.2019, 11.5.2019 ja 21.9.2019) yhdistyksen jäsenten toimesta. Talkoissa on ollut runsaasti yhdistyksen jäseniä. Alueelle on tarkoitus istuttaa joitakin puita.

Ruoppausluvan viipymisestä huolimatta hallitus päätti jo 4.4.2018 aloittaa rahoituksen hankinnan. Avustushakemuksia lähetettiin yli 10 organisaatiolle ml. Mäntyharjun kunta. Useat organisaatiot ilmoittivat, että asia kuuluu ELY:lle. Mäntyharjun kunta ei myöskään lähtenyt hankettamme tukemaan.

ELY:n rahoitus tapahtui Veej´jakajan kautta (Leader -hanke). Tuki piti hakea ns. Hyrrä -järjestelmän kautta marraskuun loppuun 2018 mennessä. Tämä vaati lisätöitä, yhdistykselle oli haettava Y-tunnuskin Verohallinnolta. Saimme avustushakemuksen lähtemään 1.10.2018. Veej´jakajan hallitus käsitteli hakemuksemme 16.10.2018 puoltaen sitä, mutta lopullisen päätöksen teki ELY. Saimme ELY:ltä vahvistuksen asialle aivan joulukuun 2018 lopussa (kirjelmän päiväys oli 20.12.2018).

Hankkeen kokonaiskustannukseksi arvioitiin Veej´jakajan ohjeistuksen mukaisesti (läjitys mukana) 19.032 euroa, josta julkisen rahoituksen osuus oli puolet eli 9.516 euroa. Toinen puoli jäi yhdistyksen vastuulle, tästä 1.980 euroa talkootyötä á 15e/h, 2.052 euroa lupamaksua ja loppuosa 5.484 euroa yhdistyksen hommattava, vaikka lainoituksena.

Ruoppaushankkeen kokonaiskustannukset jäivät arvioitua pienemmiksi, koska ruoppausmassojen ajoa läjityspaikoille ei tarvinnut tehdä. Hankkeen kokonaisarvoksi muodostui 13.707,50 euroa, josta Veej´jakajan (Elyn) rahoitusosuus oli tasan puolet eli 6.853,75 euroa. Oma osuutemme (6.853,75 euroa) muodostui seuraavasti:

- Kustannukset, rahallinen osuus 10.940,00 €:
 - i. Ruoppauslupa 2.052,-
 - ii. Ruoppaus 5.000,-
 - iii. Imuruoppain 1.488,-
 - iv. Läjitys 2.400,-

Yht. 10.940,00 euroa, josta maksusuutemme 5.470,- euroa.

- Vastikkeettoman työn (talkoot) arvoksi jäi 2.767,50 euroa, josta ”puhdasta rahaa” kertyi yhdistykselle puolet eli 1.383,75 euroa, jolloin oma osuutemme oli myös tuo 6.853,75 euroa (5.470,- euroa + 1.383,75 euroa).

Hankkeen rahoitukseen käytettiin yhdistyksen jäsenmaksuilla ja jäsenten ylimääräisillä kannatusmaksuilla kerättyjä varoja. Lisäksi rahastonhoitaja Martti Kalliala hankki rahallista tukea paikallisilta yrityksiltä eri muodoissa. Apuna yritystukijoita hankittaessa käytettiin rahastonhoitaja Martti Kallialan ja pj. Liisa Sihvon yhdessä laatimaa esitettä yhdistyksen toiminnasta. Pirjo Mustonen lainasi yhdistykselle 5000,- euroa n. puoleksi vuodeksi, jotta maksut pystyttiin maksamaan. ELY:n rahoitus oli haettava jälkikäteen.

Seuraavat Mäntyharjun yrittäjät olivat ruoppaushanketta tukemassa:

- E. Tukiainen Oy
- Jorma Tähtinen K (Veikon Kone)
- K-Supermarket Mäntyharju / Hannu ja Aulikki Tuononen Oy
- M-Market Mäntyharju
- Mäntyharjun Kärkiyörä Oy
- Partonen R. JA V.-P. KY
- Rakennustarvike Pirtakka, Veljekset Hälikkä
- S-market Mäntyharju

Yhdistyksen jäsenet ovat kiittävästi olleet mukana toteuttamassa rahoituspäätöksen mukaista vastikkeetonta työtä lähinnä talkoitten muodossa. Myös yhdistyksen jäsenten omistamia koneita ja laitteita on saatu käyttöön veloituksetta.

Hankkeella on ollut erittäin myönteinen vaikutus vesillä liikkujille, mikä korostui erityisesti kesällä 2019, kun pintavesien korkeus oli harvinaisen alhainen. Ruoppauksen vaikutuksia kalakantoihin ja vesistön yleiseen tilaan on kuitenkin vaikea arvioida näin pian hankkeen valmistumisen jälkeen. Mutta oletettavaa on, että järven ekologisen tilan paranemiseen on ruoppauksella ollut positiivinen vaikutus. SYKEN 29.8.2019 tekemässä seurannassa Pienen Pyhäveden tila oli suppean aineiston perusteella noussut tasolle hyvä. Vuonna 2013 tila oli tyydyttävä ja ennen VT5 muutostöitä v. 2008 se oli ollut erinomainen. Astinvaraisesti on havaittu, että talviaikaan tehty ruoppaus ei aiheuttanut mitään poikkeuksellista veden samenumista tms. kesäaikaan.

Ruoppauksesta on laadittu 26.10.2020 päärahoittajan edellyttämä loppuraportti ja se on sähköisenä saatavissa joko puheenjohtajalta tai varapuheenjohtajalta.

Hallintopakko (Aluehallintoviraston päätös Nro 70/2012/2, Dnro ISAVI/83/04.09/2011, 20.9.2012)

Liikennevirastonhan piti antaa tilanneraportti AVI:lle vuoden 2017 helmikuun loppuun mennessä. Ruoppauskatselmuksen yhteydessä 12.6.2018 kuulimme ELY:n edustajalta (Luukkonen), että Liikennevirasto, nykyinen Väylävirasto, on palkannut Ramboll Oy:n

tilannettamme selvittämään. Tammikuun 2019 lopulla Ramboll totesi työn olevan vielä kesken. Tämän jälkeen tiedustelimme asiaa vielä erikseen Väyläviraston Mäkelältä. Mäkelän mukaan (12.2.2019) Väylävirasto ei ryhdy mihinkään ennakoiviin toimiin ennen AVI:n päätöstä.

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti viety hallintopakkoasiamme päätöksessä edellytettiin: *”Liikennevirastoa tekemään vuoden 2017 helmikuun loppuun mennessä Itä-Suomen aluehallintovirastolle vesilain mukainen hakemus, johon sisältyvät esitys vesistötarkkailun jatkamisen tarpeellisuudesta sekä tarkkailutulosten ja muun käytettävissä olevan aineiston perusteella tehtävä esitys niistä toimenpiteistä, jotka ovat jatkossa tarpeen Pienen Pyhäveden veden laadun ja ekologisen tilan säilyttämiseksi vähintään sillä tasolla, mikä vallitsi ennen VT5 parantamisen aloittamista. Hakemuksessa on selvitettävä ainakin tarve hapettaa ja ilmastaa Pienen Pyhäveden syvänteitä, mikäli niiden sisäkuormitteinen tila ei ole parantunut vuosien 2011–2012 tilanteeseen verrattuna, sekä muita mahdollisia kunnostustoimenpiteitä”*.

Saimme nyt toukokuussa 2020 tiedon AVIn päätöksestä (Itä-Suomen aluehallintoviraston päätös nro 29/2020, Dnro ISAVI/2756/2019, 20.5.2020). AVI on vapauttanut Väyläviraston kaikesta vastuusta. Perehdyimme (pj. & vpj.) Väyläviraston hakemukseen ja AVI:n päätökseen. Totesimme, että lähes poikkeuksetta mitkään Väylävirasto tekemistä väitteistä eivät faktatietojen mukaan pitäneet paikkaansa, joten teimme vielä valituksen Vaasan hallinto-oikeuteen. AVI:n päätös tuskin muuttuu hallinto-oikeudessa, mutta tulevaisuutta ajatellen asiat on taas kerran dokumentoitu.

Pienen Pyhäveden tilan seuranta

Liikenneviraston velvoite vesistötarkkailuun päättyi helmikuun loppuun 2017. Viimeiset mittaukset ovat syyskesästä (23.8.2016).

Vuosien 2017-2019 aikana ei ole teetetty omia vesianalyysyjä, viimeiset omat varsinaiset mittaukset ovat marraskuulta 2016, jolloin rankkojen syysateiden aikaan tarkistettiin Ryönän ojan ja Mäkkiinmaan ojan tilanne (23.11.2016). Pohjan happitilannetta on omatoimisesti pikatestillä seurattu viimeksi talvella 2018, jolloin happipitoisuus syvänteissä oli joko nolla tai ainakin lähellä sitä. Talvella 2019 heikot jäät estivät mittauksen.

Muuta

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston rahoittamassa hankkeessa ”Vetovoimaa maaseudulle yhteistoiminnalla ja verkostoitumalla” pyritään yhdistämään nykyisiä osakaskuntia ja yksityisiä vesialueita suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja saada siten aikaan ”isommat hartiat” myös vesiensuojeluun ja kalastusalueiden hoitoon. Suurin osa Pienestä Pyhävedestä on jo yhdistynyt Mäntyharjun alueelle perustettavaan osakaskuntaan. Yhdistys on lähinnä ”kuulolla” tuleeko vesiensuojelukysymykset esille. Pieni Pyhävesihän on Kymijoen vesistön latvajärvi, jolla on vaikutusta koko vesistöön.

Oletettavasti edellistä merkittävämpää on, että Ympäristöministeriön käynnistämään vesienhoidon tehostamisohjelman kuuluvana ”Mäntyharju-Vuohijärven kalatalousalueen vesienhoidon yleissuunnitelma” on tekeillä ELYn vetämänä (Teemu Oittinen). Pj. ja vpj. olivat tammikuussa 2020 ns. sidosryhmäpalaverissa ELYn kutsumana. Ko. tilaisuudessa perustettuun työryhmään tuli yhdistystä edustamaan Lauri Sihvo.

Mäntyharjulla 25.7.2020

PIENI PYHÄVESI -yhdistys ry
Hallitus